

Hälsoklyftan ökar

Medellivslängden i Sverige ökar. Samtidigt ökar skillnaderna mellan dem som lever längst och dem som dör tidigast.

Text: Anna Fredriksson | Illustration: Fredrika Markstedt | [Prenumerera](#) | Artikel i SocialPolitik nr 3 2016

Folkhälsan utvecklas positivt i Sverige och har gjort under lång tid. Medellivslängden ökar, ett enkelt och vanligt sammanfattande mått på befolkningens hälsa. När människor själva får skatta hur de mår säger allt fler att de mår bra eller mycket bra. Men samtidigt ökar gapet mellan socioekonomiska grupper. Det är nu större skillnader i medellivslängd mellan utbildningsgrupper än mellan män och kvinnor.

– Under de senaste 20–25 åren har särskilt kvinnor med låg utbildningsnivå halkat efter, säger Mikael Nordberg, tillförordnad enhetschef på enheten för folkhälsorapportering på Folkhälsomyndigheten.

Medellivslängden uttrycks ibland som det antal år som beräknas återstår att leva vid 30 års ålder. De kvinnor som har eftergymnasial utbildning förväntas leva 5,1 år längre än kvinnor med endast grundskola. För män är motsvarande siffra 5,7 år.

Sex års skillnad alltså. I grupperna med kort utbildning tenderar livslängden att bli mer olika inom gruppen, och för tidig död fortsätter att vara vanligt.

Kvinnor lever i genomsnitt längre 84,1 år jämfört med 80,4 för män, men har i många avseenden en sämre hälsa. Barns hälsa påverkas av familjebakgrund, hur vi har det tidigt i livet har stor betydelse för hur vi mår senare. Medellivslängden skiljer sig mellan kommuner. Högst är den för kvinnor i Danderyd (86,4 år), lägst för män i Haparanda (75,4 år).

Personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning, hbtq-personer och vissa nationella minoriteter har generellt sett sämre hälsa.

Vår hälsa påverkas också av livsstilsfaktorer. Det finns en mängd hälsofaktorer som är påverkbara, som om vi röker och hur

mycket vi rör oss.

– Men det är svårt att påverka människors levnadsvanor. Det är också svårt att påverka strukturella faktorer, som tillgång till arbete och inkomst som är viktiga för hälsan, säger Mikael Nordberg.

Att den psykiska ohälsan har ökat bland unga är något som varit känt under en längre tid.

– Det handlar om så stora ökningar att det kan vara något på samhällsnivå som ligger bakom. Men vad det beror på vet ännu ingen, vi håller på att ta fram kunskap här.

Det finns en mängd hypoteser – som att det kan handla om skolan och att det är svårare för unga att få arbete.

Om vi väl blir sjuka är också vården ojämlig.

– Även de generella hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser som erbjuds alla, utnyttjas i högre grad av personer med hög utbildningsnivå, säger Mikael Nordberg.

Så, ojämligheten syns vara det stora problemet. De som redan mår bra, mår allt bättre, medan det i den grupp som mår sämre blir en allt större spridning. För att försöka minska hälsoklyftorna har regeringen tillsatt en kommission för

jämlig hälsa som senast den 31 maj 2017 ska lämna sin slutrapport.